

b

K34/75

J.C. Maloka

1/2

621(12)

Practice of medicine men in Molépo's tribe.
Bongaka le Ditaola.

1

D-1b

Dingaka xo na le mehuta e menthsi.

Dingaka tsa xo laola ka marapo a dilo tse di hwileng, xomme e se lexo tse di hwilexo ka noosi, xe ba hlabile pudu ya monyanya xoba nku, kxomo e ba ntise hlako ya yona mo khurung. Thsweng le letlabo, Phuthi nka re phoofolo e nngwe le ye nngwe ye e bexo le natha xe ba e belaya ba nthsa hlako ya yona xomme ba nthsa phoofolo e nngwe le ye nngwe pholo le thsadi. Xona fao ba tla tseba hlako yeo e leng ya pholo le yeo e leng ya thsadi phoofolong ye nngwe le ye nngwe xore xe ba laola, ba tle ba tsebe xore mosadi o laolwa ke phoofolo ya thsadi, monna e nthsa ke phoofolo ya pholo. Eitse xona fac la bina kxomo ba tla nthsa ke hlako ya kxomo ba bina Phuthi la tla nthsa ke hlako ya phuthi byale-byale, motlopho o mongwe o tla nthsa ke phoofolo yeo o e binang athena hlako ye ya phoofolo nka re ye nngwe le ye nngwe xe ba nthsa hlako bano e hleka ka mphaka ba e hleka ta e hleka ba nama ba e thankxola xa ba ke la e topa ka seatla mo phoofolong ke xore ba jo e n thankxola xore xe e wa fase e nase e laole xona fao e ba name ba bone xore e nthsitse botse kapa bobel! ke mokxwa wa dihlako (ditaola) le wo la yona ba nama ba le bona e sa tswa nameng ba nama ba tseba xore e nthsitse sekete, xomme e se xotane e napile ke moka e tla no nthsa byale xe e laola, tsatsi le lengwe e tla laola tothaxxa, tsatsi le lengwe ya laola xo bafa.

2

2. Xomme dingaka di ne mehutahuta xo na le ngaka e thsupya (tse di sa laolexo) tsa banna le tsa basadi, le tsona di bitswa dingaka.

3. Ngaka mohlomong e ka no re e sa tsebe xo laola ya phala ba ba laolang ka dihlako, xo alafeng xa yona. Atheng ye nngwe ngaka e ka no tseba xo alafa, malwetsana a bana, ao a sitang ngaka ye kxolo. Ba bangwe ba alafa ~~di~~ dikxomo fela, xona le bongaka byoo ba ke xo ba no re bolwetsi byo ho alafa ke ba xa sekete fela.

4. Ngaka e kxolo e tseta le xo bea metse (xo thea metse)

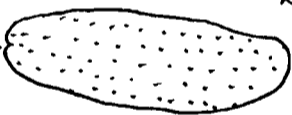
5. Bongaka bo rutwa xo bo papaxe motho (RRaxwe). Bongaka tyo e lexo lya bo papaxo motho, xe motho a e na le bana o ba abela bongaka. Xa ba rutwe dihlako ka moka o moxolo xoba o monyenyanane e mong o tla rutwa dihlako e mong ya ba ngaka ye thsupya (ya sa laoleng dihlako) ke lefa leo papaxe bona a ba faxo lona, antheng xe a rutwa dihlako a ka se ke a rutwa tsona fela a tla rutwa bongaka ka moka dihlako le dihlare le mekxwa ya bongaka ka moka xore a tle a phethaxala a bitswe ngaka. Xape ngaka ya dihlako le ngaka ye thsupya ka moka ba tseba meleko. Ngaka yeo e bonthsaxo batho felo xa boaxo, ke yona ya dihlako, ka dihlako bongaka motho xe a setse a rutilwe a ka no tsama a bo oketsa bongaka jo. Xanthai ngaka e reka dihlare ka dihlare xoba a nthse kxomo a reke bongaka motho xe a ruta bongaka ke motho wa ka kxakala o a mo ruta xomme morutiwa xe a phethaxetse o a tswa a ya bongaka a ya xo saba xomme o tla re xe a tso boya bongaka a re xo xoxoxa xae, o tla bitsa ngaka yela e mo rutilexo bongaka ya re xo fihla morutiwa a re xo ngaka yela e mo rutilexo ke boile, xona fao morutiwa o tla tsea matlotlo ao a tswaxo xo a saba dilo ka moka dikxomo nkare diruo thsaletse o tla di tsea a di bea pele xa ngaka a yeo e mo rutilexo, ngaka yeo e mo rutilexo e tla ema xomme a kxetha kxomo yeo a e ratang, a topa se sengwe thsaleteng ya ba o re xo morutwana wa xaxwe, thoto ya xaxo seuwe papa, xomme morutiwa a ka kxona xo tsea matlotlo a xaxwe aa somisa ka moo a rataxo a tswela pele le bongaka bya xaxwe le hong a se se ka fase xa motho.

Ngaka xe e rutwa bongaka e tsea thaxhu (kepi ya xo epa dihlare) a tswela kandle le yeo a mo rutang xomme a laetsa yeo a mo rutaxo metlang ya dihlare (masasa a mehlare) yeo a mo rutaxo yona a tsama a mo laya xore se se hlakanthswa le se le se, di fetolwa ka se xomme di alafa xore le xore, a bile a mo fa le dihlare tse dingwe tse ba rexo ke pelo-theri (pelo keledi)

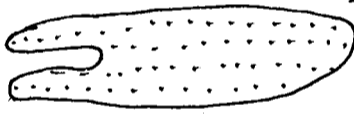
5 xore a se ke a lebala a theng motho xe a kano botswa sehlare feela
 a sa se rutwi, byale ka xe a ka re xe a bajwa a re xe a kxopela
 sehlare xo ngaka ya re o tsea mohlare wa xore le wa xore o nlanan-
 thse o ekalafe, o tla fola xomme a dira jwale a fola dika se ke tsa
 dula kamo pelong yaxe ka xobane a sa rutwa, o tla di lebala.
 Xosasa xe a bajwa ke jona lwetsi jola o tlano a boela ngakeng
 xape xape, a kxopela dihlare madulong a xore a epe tsona dihlare
 tsela a ikalafe, a ka se kxone ka xobane kholofelo ya molwetsi
 ke ngaka ka baka leo o sita xo ikalafa byale ka xe le se ema
 sa moxoloxolo se re mothseko xa a ethsekole (ngaka xa e ekalafe).

Xo rutwa dihlako xo laola xona ba tla tsea moxopo ba thsela bya
 la ka mola xore xa moxopo ba tsea sehlare se se bitswaxo letsaka-
 lelo ba se thsela ka mola byaleng xomme ba tsea dihlako tse nne
 tsa ditlou tseo ba di betlileng ka mokxwa wo ba bilexo ba di diile
 dikotiyana kotiyana ka mokxwa wo o le o bonaxo ka mo diswanthsong
 tse tsa ma ko fase.

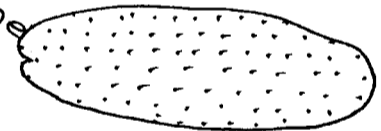
Selomi

Lengwe

Lexuame

Lengwana

6 Xomme dihlako tseo tse nne ba di thsela ka byaleng byala bya
 ka moxopong ba di betsa byale ka xe di laola ka mola moxopong,
 xomme batutiwa ba kxunamela ba nwa byala jola ka melomo, o mongwe
 le o mongwe xa a enwa a bolela lewo la dihlako leo a le xopotseng.
 Etse ba bolela mawo a ba sa bone dihlako ka xobane di ka xare xa
 byala ba tla re xo nwa byala jola bo feela ba lebelela lewo la
 dihlako xore ba bone xore wa tsebilexo lewo la dihlako tse ke
 nang.

Mohlomongwe ba ka tsea tsona dihlako tsela tse nne tsa ditlou
 ba fihla ba di epela moo ditsela di aroxanaxo xona, byale ba dula
 ka mo xae ba lebelela motho o mongwe le o mongwe wa tswelelang

ka tsela yeo, monna xoba mosadi xore ba tsebe xore na o binang ke mohuta ofe ke wa leloko le fe, le xore o a ntswe mafsi ang, etse xe ba re o a ntswe mafsi a tlou ba ra xe a tswala ke mminatlou. Xomme a lebelela motho o mongwe le o mongwe ya tlang xo tswela ka tsela yela le meloko ya bona xomme o tla ya a fata dihlako tsela ka hlokomelo ba tla hwetsa di laodisetsa meloko ya xabo batho bale ba taboxilexo. Xona fao ba bangwe ba tsea temoxo ya dihlako. Xo rutwa dihlako le bongaka xo tsea ngwaxa xoba e mebedi. Xape mosadi o be a sa ke a e ya dihlakong xo nyaka xo laolwa le xe a ile ngakeng mosadi xo laolwa ngaka e be e sa ke e botsa mosadi taba tsa dihlako seo e se bonang ka xoba basadi xa ba kxone xo fihla selo ba ka re mohla ba roxana le baxadikane ba roxana ka tsela dihlako di di bolelaxo ba dikwelexo dihlakong, ka xo re dihlako di atisa xo nthsa boloi, ke seo ba siang xo botsa basadi taba tsa dihlako.

Xe motho a phethebile xoba ngaka xa a na mo a balhlobyang batho ba duo bitswa ke xo kwa setumo sa xaxe xo batho ba tswang xo laolwa xo yena ka moo a naxo le temoxo ya xo laola dihlako ka xona, xe a pakwa ke bao ba tswang xo laolwa ke yana ke moha batho ba tla nama ba mo phalalela xo ya xo laolwa ke yana le xo alafiwa ke yena xo tloxa fao o tla nama a bitsa ngaka xe a kxodisa batho. Xomme xa xo teko yeo ba mo lehang ka yona xore ba tle ba mmone xore o bolela seo a se boneng na? Xape ngaka e ya t e tumisa ka noosi ya re xo motho yeo a nyakang xo alafiwa ke yona ya re o tla mpona xoba ke nna monna, atheng moxongwe motho o re xe a supa ngaka bolwetsi a re alafa motho wo ngaka e ke re hlare tseso le badimo (re swarisa ke Modimo).

Re kwa xoba mo seleteng sa xa Molepo xo be xo ena le monna o mongwe wa ngaka yeo lebitso la xaxe a bitswang Lethamaxa Motimele, re kwa xoba o be a re xe dira di tswela xo tla xo hula sethsaba sa xa Molepo mme xe a biditswe xo tla xo alafa madira a xa Molepo

K34/75

ba re wa be a tsee seeta sa mare a se loye xomme a se lahle fase
 mme se tloxe se ye moo manabeng se fihle se fetoxe nare moo madireng
 xomme nare yena e tla bolaya morwadi wa dira, xomme taba yeo e kile
 ya direxa mahlong a ba bangwe ba ba sa phelaxo mo.

Xomme dingaka xa di ke di ipopa xoba kxobakano e se ka morero
 o mongwe byale ka ya xo laola pula xoba xo laola peu xe matsema a
 etswa.

17. Dingaka di tsibya ka meaparo ya tsona xaxolo xe di ya bo-
 ngaka (botoxo).

18. Ngaka di apara tsa bongaka di reka mekxopa ya dithsweng
 le ya dithukhu le ya dithsipa matlapara ngaka le ya disele le ya
 rapoxo le dikxabo le diphaxa le mehlahare ya diphaxa le ya dinkwe,
 xe motho a apere tseo o tla nama a pakexa xoba ke ngaka.

19. Xe e le dithebele ba a di fiwa fela, motho xe a bolaille
 khophane (nakedi) mokxopa wa yona o no xo o fa ngaka xoba kxano
 xoba moswe thsipa moxotla ba tsea mekxopa ya tsona ba efa ngaka ya
 dia dithebele ka yona, eupya xa e ili xo reka mekxopana yeo a kano
 xo e reka feela o ata xo no e fiwa feela.

20. Xa e le ditaola e ya di reka.

21. Dihlare e ya di reka mo xongwe e be tsa bohwa (lefa).

22. Xape ngaka e ke e ye dithsabeng tse dingwe xo ya bongaka
 (xo saka) feela xe e tswela ka difate a ka se ke a swana le xe
 a le xae se thsabeng sa xabo xe a tswela ka difate, o tla re xe
 a alafa motho o tla nyaka sebake (mohlalo moputso) ka baba leo
 xo na xo le seema sa motala se rexo, "Mohlalo re fa ngaka ya kxole,
 ngaka ya kxauksi e khora matetelo (e khora dijo)", xona fao o tla
 bitsa bo phuthulla moraba (tefo ya xo lefa xe a duo hunulla kanapa-
 tsa dihlare feela) le bo mohlalo, ka xoba a tswetse kantie.

K34/75

Xe a le xae tefo ya xaxe ba ka no mo diela byala xoba ba mo fa pudi mola motho yeo a mo alafaxo a fodile ke moo xo naxo le seemase se rexo ngaka ye e sa xapeng kxomo e xapa mpa.

10

23. Ngaka xe ba e bitsa e ya tla xomme tisepidiso ya mosomo wa yona xe e fihla xo molwetsi, e swanetse xore xo fihla ya tshela dihloko (ditaola) ya laola xomme ya babotsa se se tlisitsexo bolwetsi, xoba ya bolaya sedimo xore e bonaxe bolwetsi ka sona, sedimo a kano bolaya pudi xoba nku, ngaka e kano phekola moxongwe le moxongwe moo e ka kxopelwaxo xore a phekole (laole) xape motho o kxonela ngaka xore mo laole ka baka la bolwetsi xe bo hlaxile lapeng la xaxe, kapa a bone moleko ka lapeng la xaxe, byale ka xe a ka no bona sebatana se se byale ka noxa xoba nakedi xoba sehla se se noxo xo lahlwa mo motseng wa xaxe, se sa tsibyi mo se tswang xona fao o ka xapeletsexe xore a ye xo nyaka ditaola.

24. Ngaka xe e bilveditswe molwetsi mo xongwe a ka no butsisa xore na motho o o ile xe a tla bajwa xwa sie byang xomme o tla nama a thoma mosomo wa xaxe .

11

26. Xe a laola dihloko ba ala lexoxwa ka ntlong xoba lapeng xomme ngaka le mo laolwa ba dula ba phehla sephehla xomme ngaka ya tsea sekxo sa dihloko a tshella dihloko ka mola se kxong.

27. Mohlomong di ka wa moxolore xe di tswa sekhong (ka kana-peng ya tsona) ke xore dihloko di ne mawo a manthsi hono ke tla bolela ka lewo le tletsweleng ka lona sekhong le xo hlalosa xore xe di wele ka mokxo e di be di bitsang le xo bolela sedike di bexo di senthsa ka kwa lephepheng la bohloano re swanthsitse masapo a mane a betlilweng dihloko ao e lexo a dinaka tsa tlou, le lexolo le le seng la pharolwa le le supya leo le bitwang

lexwame ke xore monna (tona) le le nyenyana le le swanaxo nalo le le seng la pharolwa le le bitswang selomi (ke mosimanyana). Xomme le lexolo le le naxo le mafale le le pharotsweng le le bitswa lengwe (ke mosadi) tshadi. Xomme le le nyenyana le leswanaxo nalo le le pharotsweng leo le bitswaxo lengwana ke ngwanenyana. Xomme xe ba ka re xe ba tsholla dihlako ba re xe ba di tshela fase xware tsela tse pedi tse dikxolo e la ye tshunya lexwame le yela ya dinaka lengwe tsa hlanola mabala a tla ka xodimo xware tsela tse pedi tsa khurumela mabala tsela tse dinyennyana ba tla re di wele moxoloxe nkeng re reteng, lewo leowe byale ka xa dingaka di le reta xe di laola re tla lebelela seretong sa lewo leuwe ka mo lephepheng le le hlahlamang.

12

Ba re xe ba le reta ba re,

"Moxolore a ra laite ke moxolo le mohuhumoxo ke moxolwa maha tsa uta xa ba re tsa seote xa di lewe tsa ntlo-kxolo ya Mosate e re dithsikhidi ya re Maphena ya re dixolo ka moka monye motsewa molotsana xo tlo le hwile xa a laole o siya dihlako xo monthsa sepa-le-xolo ke la moeng monyexa e o nya mpipitlana."

Diema tse di bexo mo seretong sa lewo la dihlako, di supa taba ka moka xa tsona dihlako xe di moxolore dintsha lapa la Mosate xoba le e nong xoba le lexolo mo xo wena, xe ba re ntlo-kxolo ya Mosate e re dithsikhidi ya re maphena ya re dixolo ka moka ke xore ba re lapa la ka mosate e le be le boloi, xe ba re monye motse wa molotsana xo tlo le hwile xa a laole o siya dihlako xo monthsa, ke xo re kxosi xe xo hwile Molata mme e tseba xoba motho wo o loile ke yena xa a ke a dumela xe xo bitswa ngaka ya dihlako o wa xana ka xobane a tseba xoba dihlako di ka tla tsa mo nthsa. Xe ba re sepa-le-xolo ke la moeng monye xae o nya mpipitlana, bara xore taba ye mpe xe e hlaxile xa re xa motse leho xoba tiraxalo ye sa lokang e tla xodisetswa xo ba-lata xoba mosepidi xe e lebane le kxosi e tla fihlwa (patwa).

K34/75

13 Dihako (ditaola) di laolwa e le mosexare xomme xe ngaka e hlokilwe mosexare le bosexo ba ka no laola.

28. Xo laola di lako ba xo dia phihlo (sepshiri) xe ba laola e tla no ba ngaka le babo molwetsi feela. Xe e se xe xo laolwa lefala feela, ke xore lefala ke xo laola phatlalatsa, taba tsa lefala sitsi. Xe motho a hwile xomme ba tho ba lowanthsana mamoho (wabo yeo a hwilexo) a re xo bangwe a re le ntoile, xomme ba xanetsa, bao ba re rotho e se a lowa ker ena xomme ditaba di tla isiwa mosate xomme kxosi ya ba dumelela xore ba ye dingakeng, mohlomong babo moho le ba ba lowanthsiwaxo ba ka tswa ka difate xo ya dingakeng, mohlomong xwa tswiwa ka difate, byale ka xa ba etswa xa Molepo ba e ya xa Mamabolo xoba ba e-ya xa Dikxale xoba kxole byale ka Bolobedu ba ya xo bitsa ngaka ye e thsephaxalang xo tseba xo laola lefala xomme xe a biditswe a tliile batho ba tla tsibiswa xohle le meloko yabo moho ba tlaatla ka bonthsi ba ba biditswexo le ba se se xo ba bitswa ba tla xo kwa dihlako, xomme xo tla kxethwa felo xa bedulo mo ba ka kxobakanaxo xona xoba kxorong ya xabo moho xomme batho ba tla kxobakana ba dia lesaka. Xe ba dutsi bangwe ba dia maritidiritidi (mekxobo-kxobo) xomme ngaka e tla ena mo xare xa lesaka a thsolla dihlako tsa nama tsa wa lewo, mohlomongwe di ka re xe di wa fase tsa wa lexwame etse lexwame ke xe di khumetse mebala ka moka xo hlanoxile e le ye kxolo ye thsupya. Ngaka e tla ema ka maoto ya xweletsa e phaxamisitse lentswe a reta dihlako tse ka lewo lela di weleng ka lona etse xe di wele lona le o tla phaxamisa lentswe a re:

Lexwame o ile sebui (sebolele) masunya-sunya a tswa kae? Xo bo mohlahlakxoma a mosweng xo bo kxokxoropo se na phaxo, phaxo e ne moleme, moleme pula o wa etse, pula pele e na dithabeng, o wa re aketsa patsane, le morithsana wa hloxo seebe e Malome wa xaxo o tla nama a boloketsa.

K34/75

15 A reta dihlako tse ka lewo la tsona a dutsi a lebelela matolo a dihlako le masapo ale a ditlou ka moo a emexo ka xona, xomme a namile a laodisa tiraxalo. Feela xa se xoba mawo ale re a boletse xo ka kwa dipapampiring tsa ka moraxo le le re le bolelang lehono fa, xa se xoba re re dihlako xe di etswa sekhong ka mehla di no wa ka ona mawo, di ka no wa ka le lengwe kantle le awo re no dia seswanthso o tla re xo re a boloketsa a ilabo a re xo mma-molo (motho wa hwetswexo) a re di olele ola a nama a di olela a re, mahlako mpotse xore na motho o weso o lle keng? A nama a di betsa fase tsa p atlalana, ke xore lexoxong fao le xona o tla nama a thoma xo xweletsa a xowa xo wa a di reta, xamoraxo xa a dutsi a di laola ka mokxwa ouwe o tla nama ba duo bona a taboxela motho yeo e leng moloi a mo re ka selo sa xo betha psha! E namile eba phuntlu! Leloko la xabo ola a bethilweng ba namile la thsaba motho a re mokxosi a re baa! re nabo ya nama ya ba semphete senkxate senkxaxolele, ya ba xona mouwe ba uwe ba xabo moloi, ke xe ba nthsitse ke ngaka.

16 Tiraxalo e nngwe se se se e kilexo sa diraxala, mosadi e mongwe yeo ba rexo ke Mmalemeko Rammala moxatsa Maje Rammala o ile a bethwa ke tladi xomme xwa bitswa monna yo mongwe wa ngaka leina la xaxe e lexo Malahlela, nka re mothopho wa xaxe a tla xo laola lefala xomme o ile a xoweletsa sebakeng sa tulo ya mo xa Molelemane xa Molepo karolong ya Polokwane xomme dihlako tsa xaxe xe a laola lefala di ile tsa nthsa monna yo mongwe wa bitswang Sewawa Tema xomme ba phalalelwa ka dithoka xomme ba pholoswa ke ba mosate ka baka la xore e be e le motswalle le bona xomme tala yeo e direxile pele xa mengwaxa ye masome a mane a fitilexo, xomme xa e le lefala mehleng yeno xa le sa laolwa ka baka la meluso ya lehono ya tswelopele.

29. Xomme xe ngaka e laola-dihlako tseo e seng lefala e ka raka batho bao e sa rateng xe ba ekwa dihlako tsa xaxe mohlomong ba ka rakwa ke bato molwetsi xore ba se kwe dihlako tsa bona.

30. Xomme o swanetse xore pele a bitse phuthulla moraba yon ngaka e kano bitsa ka mokxo e ratang ka xona ponto lesome xoba sehlano xa a beelwe ke motho seroto.

31. Xa e le mohlalo ona (tefo) o tla nthsiwa mola molwetsi a fodile le xona ngaka xa e beelwe seroto. Ngaka e ka alafa bolwetsi jo bosoro a bitsa kxomo xe motho a fodile atheng o mongwe a kano xo nthsisisa jona bolwetsi joo nku xoba pudi xe iwa ka mexopolo ya bona. Xona fao xe o kxanyoxile ngaka yona o ka nama wa e kxopela xore e xo beele motse o wa xaxo o tla xo beela ona a o tiisa ka dithokxolo tsa xo bea motse feela xe ba bea motse xa xo ke xo fokwa xo se xwa betha tladi.

33. Ngaka xe e alafa motho e ke e mmotse, sebako sa yona e re xe ke alafa bolwetsi jo xe motho o a fodile o tla nthsa sekete, mohlomong wa bea monye a bolwetsi a re xo bona bolwetsi a re xe o fodisitse motho o weso ke tla xo fa kxomo xomme xe motho a fodile o swanela xo e nthsa.

34. Ka xore ngaka xa e phexiswe le xe bolwetsi bo fodile ba tla phetha polelo ya bona ka xobane ba thsaba polelo ye e rexo xe motho a sa patele ngaka, ngaka e tla thseletsa melete yeo a bexo a efa dihlare ka xo yona xe a alafa molwetsi xomme bolwetsi bya boela xo molwetsi, xomme molwetsi xa a ka boela a bajwa ke jona bolwetsi jola xomme ngaka e se ya lefiwa, bolwetsing jwa pele ba tla dumela xore bolwetsi bo bose ditswe ke ngaka eo e mo alafileng pele, byale batho ba tla boela xo ngaka eo ba kxolwa xore bolwetsi bo boseditswe ke yona, byale ngaka yeo e ka bitsa se e sa ratang

18

Xape ngaka e kano xo bitsa kxomo ya bolwetsi bya pele le ya bya moraxo seema sa motala se re, "Wa ja ngaka bohale ka moso e ja wena". Ngaka xe e ka xapa kxomo pele e se ya fodisa bolwetsi xomme le xe a paletswe ke bolwetsi ba ka se ke ba moseke ba mo sekisa ka xobane seema se re ngaka xa e isiwe kxorong xa e le ngaka yona e tla no tsama e ithurisa a re xape reino re ba tla di bona ka xore xa ba patele batho.

35. Ngaka e lefiwa ka seo e se bitsaxo xape xa xo mokxo ngaka e ka se lefiwexo.

36. Xe ngaka e se se ya lefiwa e ka tlaleya motho kxorong xe a sa fiwi moputso wa xaxe kxoro e tla tswa yeo a sa lefexo ngaka.

37. Feela xa se taba yee ataxo xore ngaka e isiwe kxorong ka xore seema se boletse se re, ngaka xa e isiwe kxorong.

Temoxo ya bolwetsi.

19

38. Mekxwa yeo e tsibyaxo ya xo lemoxa bolwetsi xore ke jwa mohuta mang ba bangwe ba hlahloba molwetsi ka tebelelo ya mahlo feela ka moo ba tsebang mekxwa ya malwetsi ka xona, ba bangwe ba bo tseba ka xo laola dihloko, bangwe ba bola ka sehula, xa e le lakeng sa diphoofolo le tsona ka mesepele ya tsona. Dia laola byale ka xe o ka re o swere leeto hlame ya xo tabola pele e kitima o tla kwa leho ka baka leo hlame e bitwa mosuhla-leeto xa o ka bona moko o sepela tseleng o sa supa lona mohlomong o ka bona thete e sepela ka santhaxo mo xo senaxo mmutele ke tsona ditaola: Xape ka dihloko ke tsona tseo xo alafiwang ka tsona ke xore xe ba alafa molwetsi ba butsisa dihloko pheko yeo ba alafaxo molwetsi ka yona.

19 cont.

Byale ka xe molwetsi a ka di olela ka matsoxo a mabedi ngaka ya bolela ka mantsu ya re mahlako re botse re tsea mabala-matsi, ra mo apesa ya ba pheko ya xore a fola, a hlaba ke phefo a tswela kandle xe dihlako di dumela pheko ye o tla nana a mo laya yona xore a apare yona xe di sa e dumelele, a ka bitsa ye nngwe e tse o re xo bolela pheko ye a thsele dihlako fase, mabalamatsi ke lefofa la kxaka ka xore dingaka selo se sengwe le se sengwe se e beng sehlare xa se ke se hlwa se sa bitswa ka lebitso leo se tsibyang ka lona se tla bitswa ka lebitso la bongaka.

END. S. 621